

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Технологічний факультет

Кафедра технологій виробництва продукції тваринництва

Кваліфікаційна робота на правах рукопису

БУСЛИК ВАЛЕНТИН ВОЛОДИМИРОВИЧ

УДК 636.3.035

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
ОЦІНКА ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ
ВІВЧАРСТВА ТА ПРОДУКТИВНИХ ОЗНАК ОВЕЦЬ В УМОВАХ
ТОВ «АГРОКУЛЬТУРА-ПОЛІССЯ» ЖИТОМИРСЬКОЇ
ОБЛАСТІ**

204 «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва»

Подається на здобуття освітнього ступеня магістр

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень.
Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на
відповідне джерело _____ В. В. Буслик

Керівник роботи:

Ткачук Володимир Петрович,

кандидат с.-г. наук, доцент

Житомир – 2021

Висновок кафедри годівлі тварин та технології кормів

за результатами попереднього захисту:

_____

Протокол засідання кафедри годівлі тварин та технології кормів

№ __ від «__» _____ 2021 р.

В. о. завідувача кафедри годівлі тварин

та технології кормів

Д. В. Лісогурська

«__» _____ 2021 р.

Результати захисту кваліфікаційної роботи

Здобувач вищої освіти Буслик Валентин Володимирович захистив кваліфікаційну роботу з оцінкою:

сума балів за 100-бальною шкалою _____

за шкалою ECTS _____

за національною шкалою _____

Секретар ЕК

_____ (науковий ступінь, вчене звання)   _____ (підпис)   _____ (прізвище ,ім'я, по батькові)

АНОТАЦІЯ

Буслик В. В. Оцінка технології виробництва продукції вівчарства та продуктивних ознак овець в умовах ТОВ «Агрокультура-Полісся» житомирської області. – Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 204 – Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва. – Поліський національний університет, Житомир, 2021.

У роботі представлено результати оцінки продуктивних ознак овець романівської породи та технології виробництва продукції вівчарства, отриманої від них. З метою успішного ведення галузі вівчарства варто враховувати ступінь реалізації продуктивних ознак овець, а також вивчені параметри технологічного процесу.

Ключові слова: оцінка, технологія, романівська порода, вівці, продуктивні ознаки.

ANNOTATION

Buslyk V. V. Estimation of technology of sheep production and productive signs of sheep in the conditions of LLC «Agrokultura-Polissya» of Zhytomyr region. – Qualifying scientific research as a manuscript.

Qualification work for the master's degree in specialty 204 – Technology of production and processing of livestock products. – Polissia National University, 2021.

The paper presents the results of the evaluation of productive traits of Romanov sheep and the technology of production of sheep products obtained from them. In order to successfully manage the sheep industry, it is necessary to take into account the degree of realization of productive characteristics of sheep, as well as the studied parameters of the technological process.

Key words: evaluation, technology, Romaniv breed, sheep, productive traits.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ	7
1. 1. Вівчарство: від занепаду до перспективного напрямку тваринництва	7
1. 2. Порода овець – романівська	9
РОЗДІЛ 2. МАТЕРІАЛ, МЕТОДИКА, МІСЦЕ ТА УМОВИ ПРОВЕДЕННЯ ДОСЛІДЖЕНЬ	11
2. 1. Місце та умови проведення досліджень	11
2. 2. Матеріал та методика проведення досліджень	13
РОЗДІЛ 3. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ	15
3. 1. Оцінка технології виробництва молока та господарськи корисних ознак молочної худоби в умовах СТОВ «Злагода» Житомирської області»	18
ВИСНОВКИ	27
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ДЖЕРЕЛ	28

ВСТУП

За ситуації у світі, при якій стабільно та невпинно зростає народонаселення, так само з'являється і попит на продукцію галузі вівчарства, а це призводить до потреби розвитку та інвестування галузі, гарантування її економічної привабливості та прибутковості [1, 2, 3].

Тому **метою наших досліджень** була оцінка технології виробництва продукції вівчарства та продуктивних ознак овець в умовах ТОВ «Агрокультура-Полісся» Житомирської області. Для реалізації цієї мети поставлено завдання вивчити: особливості утримання, годівлі та використання овець, а також показники їх відтворення; живу масу у різному віці; динаміку абсолютних та середньодобових приростів; настриг вовни; сформулювати висновки.

Об'єкт дослідження – оцінка технології виробництва продукції вівчарства та продуктивних ознак овець романівської породи.

Предмет дослідження – елементи технології виробництва продукції вівчарства, продуктивні ознаки овець романівської породи.

Методи досліджень, використані при написанні кваліфікаційної роботи: зоотехнічні (показники відтворення, жива маса овець різної статі та віку, динаміка абсолютних та середньодобових приростів, настриг вовни); біометричні (середні величини, їх похибки, показники вірогідності отриманих результатів).

Перелік публікацій

1. Сучасний стан вітчизняної галузі тваринництва / Ткачук В. П., Шуляр А. Л., Шуляр А. Л., **Буслик В. В.**, Благоднюк О. Г., Горб Д. Ю., Стовбун В. С. *Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва* : науково-теоретичний збірник. Житомир: Поліський національний університет, 2020. Вип. 14. С. 194–196.

2. Основні принципи технології виробництва продукції тваринництва / Ткачук В. П., Шуляр А. Л., Шуляр А. Л., **Буслик В. В.**, Благоднюк О. Г., Горб

Д. Ю., Чирко Р. В. *Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва* : науково-теоретичний збірник. Житомир: Поліський національний університет, 2020. Вип. 15. С. 11–13.

З. Буслик В. В. Господарсько-біологічні особливості овець. *Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва* : науково-теоретичний збірник. Житомир: Поліський університет, 2021. Вип. 16. С. 18–19.

Практичне значення отриманих результатів. У кваліфікаційній роботі представлено результати оцінки продуктивних ознак овець романівської породи та технології виробництва продукції вівчарства, отриманої від них. З метою успішного ведення галузі вівчарства варто враховувати ступінь реалізації продуктивних ознак овець, а також вивчені параметри технологічного процесу.

Структура та обсяг роботи. Робота викладена на 30 сторінках комп'ютерного тексту, містить 11 рисунків, 10 таблиць. Список використаної літератури включає 26 джерел.

РОЗДІЛ 1. ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ

1.1. Вівчарство: від занепаду до перспективного напрямку тваринництва

У нашій державі на фоні масштабного розвитку птахівництва, скотарства, свинарства вівчарство знаходиться на позиції «як міні-галузь» [4, 5].

Серед традиційних тваринницьких напрямків і вівчарство в Україні є таким, адже для його функціонування є всі сприятливі умови [6].

Як зазначає професорка Одеського державного аграрного університету Алла Китаєва: «Вівчарство не має собі рівних за різноманітністю й унікальністю продукції, що від неї отримують та здатністю ефективно її виробляти за рахунок використання природних і кормових ресурсів майже недоступних для інших видів сільськогосподарських тварин» [7].

У зв'язку з невисоким рівнем виробництва на території нашої держави м'ясо баранини вважається елітним, оскільки у всій структурі м'ясовиробництва разом з козлятиною воно займає лише 1% - рисунок 1

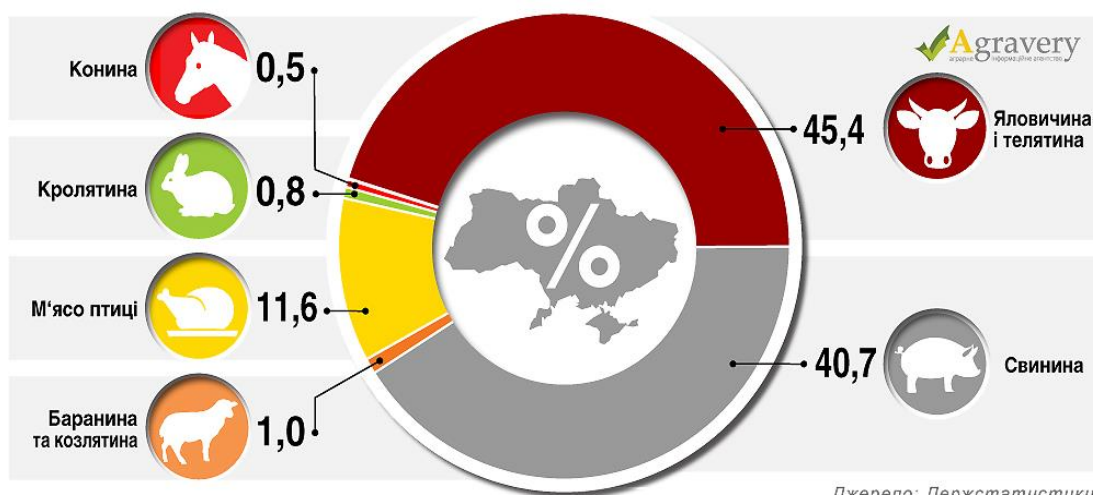

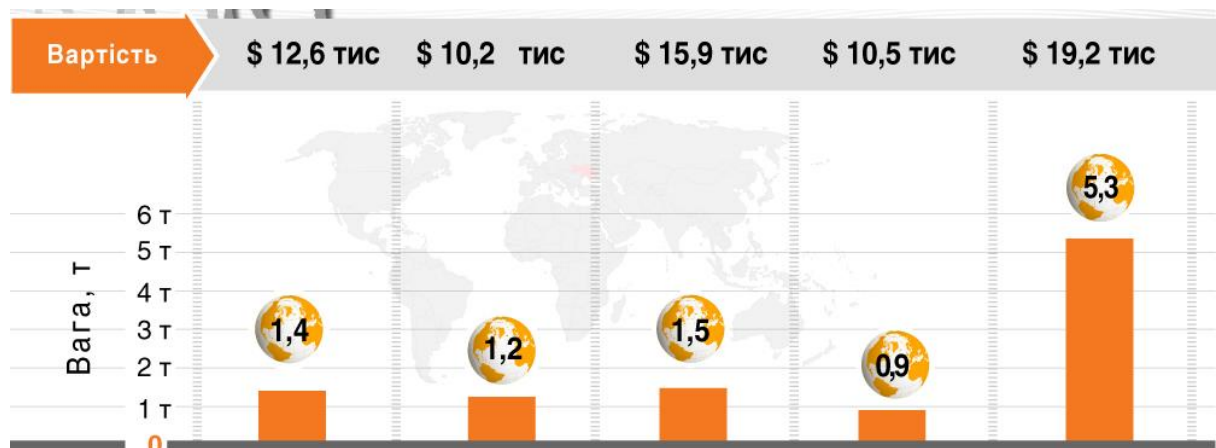
Рис. 1. Структура м'ясного виробництва в Україні

Серед головних проблем занепадного стану галузі немаловажливу роль зіграли і дуже низький продуктивний рівень овець, так і невисока продуктивність праці у галузі [3].

Тому щоб вивести галузь на якісно новий рівень, то слід використовувати потенціал найкращого високопродуктивного генофонду [9, 10].

Звісно для підвищення ефективності галузі необхідне і зростання продуктивності овець усіх напрямків та зменшення собівартісних показників виробництва [11].

Михайло Паларієв – заступник директора найбільшого виробника баранини в Україні, що має поголів'я 7,5 тис. голів, ВАТ «Бородіно-А» заявляє про недоцільність експорту баранини в Україну, адже це надто дороговартісно, проте цей процес все одно відбувається – рисунок 2 [8].

Рис. 2. Динаміка експорту баранини

На 3% зросло виробництво мяса овець за останні роки: сюди включено і м'ясо ягнят, молодняка, у тушах, напівтушах та вже у відрубках [12].

В Україні вівчарство розвивається традиційно у Закарпатті, на Львівщині та Одещині, проте останніми роками додалися Київська та Чернігівська області [4].

Як і в інших галузях тваринництва, вівчарство потребує для своєї перспективи серйозної державної підтримки [6].

1.2. Порода овець – романівська

Недосконало розвинена система селекційної роботи та відсутня племінна база зупиняють розвиток вівчарства в Україні [4, 13]. Тому вичення порід за продуктивними ознаками є актуальним питанням.

Прийняте на державному рівні породне районвання овець не витримується, оскільки триває необґрунтовне постачання овець з-за кордону [7]. Набула поширення, зокрема, і на Житомирщині романівська порода овець – рисунок 3, яка має свої господарсько-біологічні характеристики [14, 15].

Рис. 3. Вівці романівської породи

Господарствами-племрепродукторами України є ТОВ «Платон Агрікультура» ФГ «Еко-Карпати» ФГ «Шипачов» СФГ «Бах і сім'я» [16].

Ці вівці є компактними тваринами, середнього розміру, з опким профілем, дуже рухливі і мають великі очі, матері мають гарні інстинкти – рисунок 4 [17].

Рис. 4. Вівцематка з ягнятами

Жива маса баранів становить 65–90 кг, маток 45–50 кг, настриг вовни у баранів 2,5–3 кг, у маток 1,2–1,5 кг [16].

Вівці характеризуються високою плодючістю: в середньому 250 ягнят на 100 вівцематок. Молочність маток висока і за 100 днів лактації становить 140–150 кг. Основна продуктивність романівських овець – шубні овчини і м'ясо. Кращі овчини отримують від молодняку 5–6-місячного віку – рисунок 5 [18].

Рис. 5. Овчини романівських овець

Вівці гарно використовують пасовища, що сприяє зменшенню собівартості продукції – рисунок 6 [15].

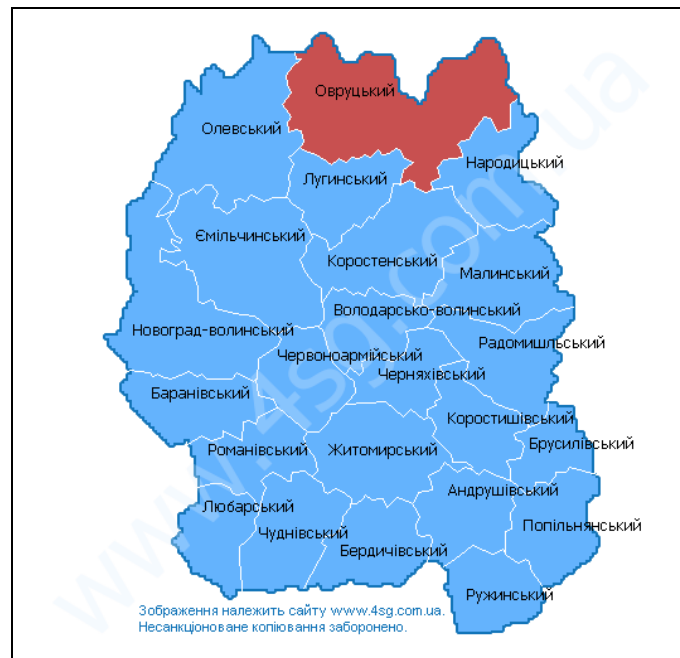
Рис. 6. Романівські вівці на пасовищі

Отже, ця порода має багато переваг та має широко використовуватися на Житомирщині.

РОЗДІЛ 2. МАТЕРІАЛ, МЕТОДИКА, МІСЦЕ ТА УМОВИ ПРОВЕДЕННЯ ДОСЛІДЖЕНЬ

2. 1. Місце та умови проведення досліджень

ТОВ «Агрокультура-Полісся» географічно розташоване на території села Піщаниця Овруцького району Житомирської області (рис. 7), за адресою вул. С. Базильчука, 8. Господарство займається діяльністю різних галузей тваринництва. Директором є Корчевий Леонід Федорович. Кількість працівників – 35.

Рис. 7. Географічне розташування досліджуваного господарства

Щодо наявних земельних угідь, то їх площа невелика і складає лише 500 га. Керівництво господарства має на меті розширення земельного фонду та веде відповідні переговори. Наразі рілля займає 100 га або 20%. Також у структурі представлені сіножаті та пасовища.

Таблиця 1

Структура земельних угідь ТОВ «Агрокультура-Полісся»

Назва	Площа			
	2019		2020	
	га	%	га	%
Загальна земельна площа, га	250	100,0	500	100,0
Всього земельних угідь, га	250	100,0	500	100,0
В т. ч.: рілля, га	50	20,0	100	20,0
Пасовища, га	100	40,0	200	40,0
Перелogi, га	-	-	-	-
Сiножатi, га	100	40,0	200	40,0
iншi, га	-	-	-	-

У товариствi, що ми вивчаємо, здiйснюють дiяльнiсть галузi рослинництва i тваринництва, тобто займаються вирощуванням картоплi, виробництвом такої тваринницької продукцiї, як молоко, м'ясо, яйця.

Що стосується економiки ведення господарської дiяльностi, то рiвень рентабельностi є позитивним i +14,4%, а також по галузях тваринництва – це+9,7%. Машинно-тракторний парк господарства незначний i складається з 10 автомобiлiв, 5 тракторiв.

Поголiв'я тварин у «Агрокультурi-Полiсся» за три останнi роки коливалося в бiльш-мен стабiльних межах (табл. 2).

Таблиця 2

Чисельнiсть тварин ТОВ «Агрокультура-Полiсся»

Вид тварин	2018	2019	2020
Велика рогата худоба, всього	452	475	500
в т. ч. корiв	212	250	257
з них молочногo напрямy продуктивностi	126	150	163
м'ясногo напрямy продуктивностi	86	100	112

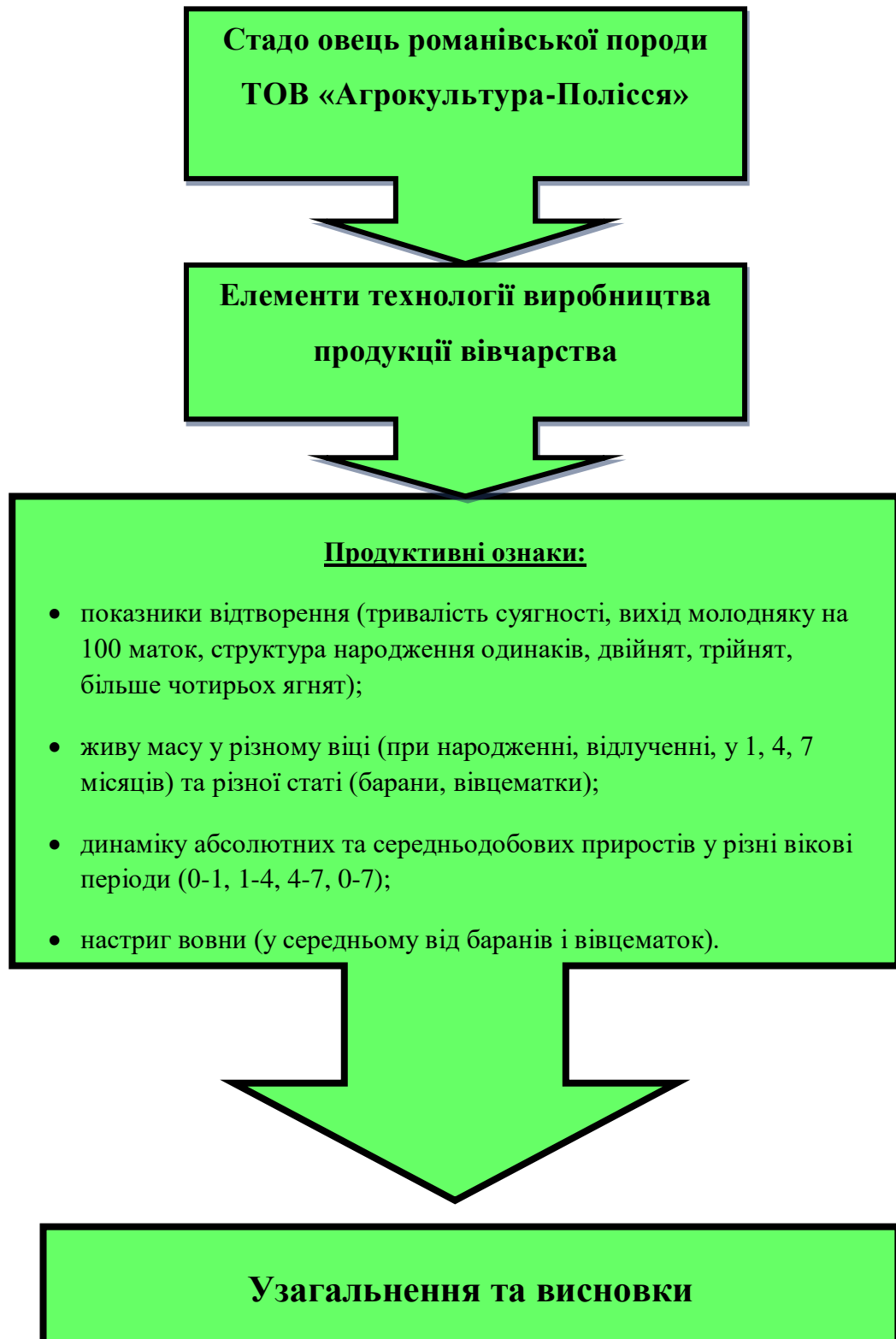
Вівці, всього	200	220	229
в т. ч. вівцематок	50	70	73
Свиней, всього	200	215	-
в т. ч. основних свиноматок	20	35	-
Птиці, всього гол.	500	600	650
в т. ч. дорослих курей	400	350	400
дорослих гусей	100	250	250
Коней, всього	10	12	11
в т. ч. конематок	4	5	5

У даному господарстві розводять худобу української чорно-рябої молочної та абердин-ангуської порід (молочне і м'ясне скотарство), овець романівські породи (грубововнове овчино-м'ясне вівчарство), курей кросу «Домінант», гусей – породи Легарт Данський (птахівництво).

2. 2. Матеріал та методика проведення досліджень

З метою проведення досліджень за темою кваліфікаційної роботи були опрацьовані матеріали зоотехнічного й племобліку щодо романівської породи овець у ТОВ «Агрокультура-Полісся» Житомирської області та складена схема, за якої ці дослідження проводилися – рисунок 8.

Належність овець до породи визначали за даними зоотехнічного обліку, який ведеться у господарстві. Відтворну здатність вівцематок оцінювали за тривалістю суягности, виходом молодняку на 100 маток, відсотком народження одинаків, двійнят, трійнят та більшої кількості ягнят в окоті; живу масу тварин досліджували шляхом проведення контрольних зважувань з обчисленням приростів [15, 21, 22].

Рис. 8. Схеми проведення досліджень

Цифрові матеріали обчислені за методиками варіаційної статистики [19, 20] з використанням пакету програмного забезпечення Microsoft Office для операційних систем Windows.

РОЗДІЛ 3. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

3.1. Оцінка технології виробництва продукції вівчарства та продуктивних ознак овець в умовах ТОВ «Агрокультура_Полісся» Житомирської області

Романівська порода овець належить до грубововнового овчино-м'ясного напрямку продуктивності. Романівські вівці здатні до високої адаптованості до різного клімату, мають високу витривалість, якісну вовну, високу плодючість, є скоростиглими, відзначаються інтенсивним ростом, м'ясною продуктивністю, економічною конверсією корму в готову продукцію [21, 22].

Оцінку технології виробництва продукції вівчарства в умовах ТОВ «Агрокультура-Полісся» Овруцького району Житомирської області проведено з вивченням утримання, годівлі та використання овець.

Утримання овець у ТОВ «Агрокультура-Полісся»

Технологія ведення вівчарства пов'язана з природно-кліматичними умовами зони й особливостями кормовиробництва. В зоні екстенсивного землеробства, де низька розораність земель і високу питому вагу в структурі землекористування становлять природні сіножаті і пасовища, технологія виробництва продукції вівчарства різко відрізняється від технології зони високоінтенсивного землеробства, де обмежена кількість природних пасовищ або їх немає зовсім.

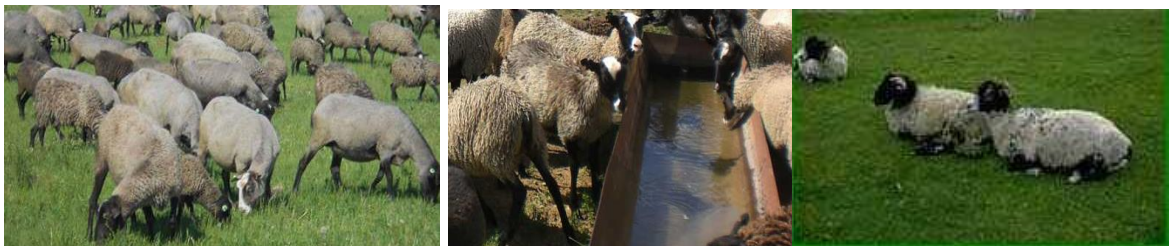
З врахуванням особливостей кормовиробництва і природно-кліматичних умов по зонах у вівчарстві застосовують чотири форми утримання овець: пасовищну (екстенсивну), пасовищно-стійлову (напівінтенсивну), стійлово-пасовищну (інтенсивну), стійлову (високоінтенсивну).

У ТОВ «Агрокультура-Полісся» застосовують *пасовищно-стійлову* систему утримання овець (рис. 9, 10), яку використовують у районах, де є

велика кількість природних пасовищ, але з суворими сніжними зимами, що не дає можливості застосовувати зимове випасання овець. За цієї системи 25-30 % потреби кормових одиниць поповнюється за рахунок заготовлених на зиму кормів, в основному сіна природних сіножатей, силосу і концкормів.

Овець утримують взимку в кошарах з організацією моціону на вигульно-кормових майданчиках, а влітку – на пасовищах. Навесні тварин переводять зі стійлового утримання на пасовище.

Рис. 9. Пасовищне утримання овець романівської породи

Технологія зимово-стійлового утримання передбачає використання вівчарень, вигульно-кормових майданчиків та технологічного обладнання. Приміщення для овець до зимівлі у ТОВ «Агрокультура-Полісся» готують: очищають від гною, підлогу підсипають глиною, утрамбовують, дезінфікують. Окрім того, перед постановкою вівцепоглів'я землянну підлогу засипають негашеним вапном, поверх якого вкладають товстим шаром солому.

Взимку особливо важливо є умова – це недопущення виникнення вад чи недоліків вовни. Тому у даному господарстві годівлю організують безперебійно, за відповідними нормами, прибирання гною та азлишків кормів, заміну підстилки тут проводять при відсутності у приміщенні овець.

Рис. 10. Стійлове утримання овець романівської породи

Годівля овець у ТОВ «Агрокультура-Полісся»

У ТОВ «Агрокультура-Полісся» потребу в поживних речовинах для овець розраховують залежно від їхньої живої маси, рівня продуктивності, фізіологічного стану.

У зимовий період основними кормами у господарстві для овець є грубі і соковиті. Концентровані корми присутні в раціоні обмежено. Перед згодовуванням солону запарюють, щоб не пошкодити шлунок гострими частками. Зернові концентрати подрібнюють до стану дерті. Коренеплоди перед згодовуванням миють і подрібнюють. Грубі корми розкладають в годівниці – ясла, а концентрати і сіль – в корита.

Кітним і лактуючим маткам тут вводять в раціон коренеплоди, а молодих овець підгодовують висівками і борошном бобових культур. Годують овець 2-3 разів на добу. Вранці дають грубі кормові засоби, а вдень – концентрати і соковиті корми, ввечері – сіно і соломму або полу.

Раціон для вівцематки залежно від фізіологічного стану подано в таблиці 4. Вартто, зазначити, що племінні барани романівської породи становлять дуже невелику частину стада, але виконують важливу функцію по його відтворенню.

Раціони годівлі враховують фізіологічний стан навантаження на тварин у парувальний та непарувальний періоди (табл. 5).

Таблиця 4

Раціон вівцематки, гол/доб.

Назва корму	Фізіологічний стан		
	Холості та перша половина кінності	Друга половина кінності	Лактуючі
Сіно злакове, кг	0,8	-	1,0
Сіно бобове, кг	-	1,0	0,5
Солома ярова, кг	0,4	0,3	-
Силос кукурудзяний, кг	2,6	2,5	2
Сінаж, кг	-	-	2
Концентрати, кг	0,1	0,3	0,3
Кухонна сіль, г	10	13	14

Таблиця 5

Раціон барана-плідника, гол/доб.

Назва корму	Фізіологічний стан	
	Непарувальний період	Парувальний період
Сіно злаково-бобове, кг	1,0	0,5
Силос кукурудзяний, кг	2,4	-
Зелена маса, кг	-	3,1
Комбікорм, кг	0,7	1,0
Шрот соняшниковий, кг	0,1	0,1
Відвійки, кг	-	1,0
Трав'яне борошно, кг	0,4	-

У стійловий період у даному господарстві основу раціону за поживністю складають грубі корми (до 40%) і концентрати (до 35%),

соковиті корми складають близько 30% раціону. В парувальний період основні корми – це зелена трава і сіно високої якості. У цей період важливо підгодовувати плідників кормами тваринного походження, наприклад відвійками, так як поліпшується якість спермопродукції.

Ягнята романівської породи народжуються чорними, лише на голові і ногах допустимі білі відмітини. На 2-3 тижні починає відростати світлий пух, а до п'яти місяців молодняк має колір дорослої тварини і готовий до першої стрижки. Саме в цьому віці формується овчина найвищої якості: дуже легка і тепла. Але найчастіше тварину забивають у 9-10 місяців, даючи після стрижки хутрі відрости на 5-6 см, а також поліпшити м'ясні якості.

До місячного віку ягнята живляться тільки молоком матері, що пов'язано з їх фізіологічними особливостями травлення. Починаючи з 2 місяця вводять їй інші корми в їх раціон. Так, вже через тиждень після народження ягнят починають підгодовувати спеціальними комбікормами або плющеним вівсом навпіл з подрібненим ячменем.

З тритижневого віку ягням вводять у раціон бобове сіно і силос по 20-30 г, доводячи цю норму до 300 г у віці до 6 тижнів. До моменту відбивки (3-4 місяці) вівці практично повністю переходять на пасовищне утримання, що полегшує відлучення ягнят від маток. Гарне пасовищне утримання і підживлення комбікормом з розрахунку 200-300 г/добу на голову забезпечує приріст живої маси 120-150 г/добу.

Напування овець здійснюється за допомогою системи водопроводу, що значно полегшує забезпечення тварин водою. Воду подають у корита, обладнані поплавковими камерами. Напувають овець не менше 2 разів на добу, після годівлі, адже нагодовані тварини при напуванні навіть холодною водою не застуджуються. Перед напуванням корита очищають. Підпускають овець до корит групами, обережно, щоб вівці (особливо кітні матки) не тиснули один одного. Довжина корит складає 6 м.

Водопостачання та напування овець на пасовищах, які не мають джерел водопостачання, проводяться шляхом підвозу води до місць випасів

в автоцистернах. Тут обладнують напувальний майданчк, де встановлюють корита, запасні баки або резервуари для води.

Організація стрижки романівських овець у ТОВ «Агрокультура-Полісся»

Одним із складних та трудоміських компонентів технологічного процесу виробництва продукції вівчарства є стрижка овець.

Висока рентабельність галузі вівчарства можлива тільки при одночасному виробництві вовни та баранини. Романівські вівці дають добрий настриг вовни гарної якості. Вихід вовни від овець досягає 1,2–2 кг, баранів – 2-4 кг; середній вихід жирної вовни становить близько 3,5 кг [23].

Стрижуть їх три рази за рік та готують овець та обладнання до цього процесу. Перший раз стрижуть навесні (орнтовно лютий-березень), далі вліту (червень-липень) і восени (вересень-жовтень). Як зазначав В. О. Сухарльов: «Багаторазовість стриження романівських овець є одним з елементів енергозатратної технології шубного вівчарства» [24, 25].

У ТОВ «Агрокультура-Полісся» враховують такі особливості: щоб вівці не мерзли без вовни, то стрижуть їх коли вже стабілізувалася тепла погода, а також не перетримують бех стриження тварин, бо це погіршує їх апетит, ріст молочність маток.

У ТОВ «Агрокультура-Полісся» застосовують звичайний спосіб: овець стрижуть на облаштованих настилах з дерев'яних дощок (орієнтовна висота йогоу 0,6 м з шириною 1,3-1,5 м). За один раз-зміну обстригають по 20-25 твраин.

Перед стрижкою овець у товаристві «Агрокультура-Полісся» не годують і напувають протягом 10-12 годин, щоб попередити забруднення вовни. Суягних вівцематк не стрижуть, процес у стаді розпочинають із молодняку. Після завершення процесу стриження наявні порізи оброблять.

У даному господарстві овець стрижуть двічі на рік – восени та весною. Настриг вовни в середньому від баранів романівської породи

складав 2,5 кг, від вівцематок – 1,2 кг, що відповідає показникам романівської породи (табл. 6). Коефіцієнт варіації настригу вовни від баранів складав 15,3 %, вівцематок – 11,9 %.

Таблиця 6

Виробництво вовни від овець романівської породи

Показники, одиниці вимірювання	$M \pm m$	$C_v, \%$
Настриг вовни, кг:		
- барани	$2,5 \pm 0,18$	15,3
- вівцематки	$1,3 \pm 0,14$	11,9

Організація відтворення стада у ТОВ «Агрокультура-Полісся»

Парування овець. В умовах ТОВ «Агрокультура-Полісся» Овруцького району Житомирської області парувальні строки для овець підбирають по сезонності їх статевої активності. Тут ягніння маток планують зимове і весняне, виходячи з цього парування проводиться у серпень-листопад.

Ягніння вівцематок. У ТОВ «Агрокультура-Полісся» до ягніння підготовують як вівцематок, так і приміщення. Тварин, що мають видимі ознаки наближення чи початку ягніння переводять в спеціальний оцарок (рис. 11).

Працівники господарства слідкують за ягнінням. Приймають ягнят, очищають їх від навколоплідних оболонок та слизу, відрізають пуповину, обтирають та підсаджують новонароджених до матерів для отримання молозива.

Рис. 11. Ягніння та приплід романівських вівцематок

Нами також було досліджено параметри відтворення овець романівської породи (табл. 7).

Таблиця 7

Показники відтворення вівцематок романівської породи, $M \pm m$

Показники, одиниці вимірювання	Значення у тварин:	
	у 2019 році (n=44)	у 2020 році (n=55)
Тривалість суягності, дн.	149,3±5,2	144,5±3,7
Вихід молодняку на 100 маток, голів	239,2±4,5	252,4±5,2
Народження одинаків у вівцематок:		
голів	12	11
%	29,0	20,0
Народження двійнят:		
голів	25	29
%	58,0	54,0
Народження трійнят:		
голів	5	11
%	11,0	20,0
Народження більше 4-х ягнят:		
голів	1	3
%	4,0	6,0

Так, було встановлено, що термін плодоносіння (суюгності) у романівських вівцематок у 2019 році в середньому складав 149,3 днів, у 2020 – відповідно 144,5 днів, що знаходиться в межахх біологічно норми (140-150 днів).

У зазначеному господарстві вихід молодняку на 100 вівцематок складав 239,2 голів у 2019 році та 252,4 у 2020, тобто збільшився на 13 голів.

Романівська порода визнана у світі як одна із найплодючіших. За одне ягніння романівські вівцематки ТОВ «Агрокультура-Полісся» у 2020 році приносили одне ягня у 17 % окотів, двох ягнят у 52-х % окотів, трьох – у 20-ти %, більше чотирьох – 4-х %, що узгоджується з даними літературних джерел. У 2020 році кількість народжених одинаків зменшилася на 9 %, двійнят – 4 %, а 3 та 4 ягнят в окоті у господарстві одержали відповідно на 9 та 2 % більше.

У таблиці 8 нами було проаналізовано величини живої маси тварин різного віку та статі романівської породи ТОВ «Агрокультура-Полісся».

Таблиця 8

Жива маса овець романівської породи різного віку та статі, кг

Статеві-вікові групи тварин	$M \pm m$	$C_v, \%$
Барани-плідники	$72,6 \pm 5,27$	7,5
Вівцематки	$48,7 \pm 5,13$	6,5
Ягнята при народженні:		
-одинаки	$3,41 \pm 0,26$	8,7
-двійнята	$2,93 \pm 0,18$	7,2
-трійнята	$2,42 \pm 0,22$	7,7
Молодняк при відлученні у 100 днів	$18,55 \pm 1,20$	18,6
В середньому у віці:		
при народженні	$3,12 \pm 0,29$	8,1
1 міс.	$8,32 \pm 0,57$	20,2
4 міс.	$18,47 \pm 1,58$	24,5
7 міс.	$29,63 \pm 2,32$	19,3

За даними літератури жива маса дорослих баранів-плідників романівської породи знаходиться в межах 55-90 кг, вівцематок – 40-60 кг. При достатній і повноцінній годівлі жива маса племінних тварин значно більша [30].

Жива маса баранів-плідників у даному господарстві складала 72,6 кг, вівцематок – 48,7 кг. Відомо, що жива маса ягнят при народженні значно залежить від кількості їх, що народилися в приплоді. Чим більше ягнят у приплоді, тим менша жива маса кожного з них.

Така закономірність спостерігалася і у товаристві «Агрокультура-Полісся»: вага одинаків становила 3,41 кг, двійнят – 2,93 та трійнят – 2,42 кг.

Молодняк романівської породи зазначеного господарства при відлученні у 100 днів мав живу масу 18,55 кг.

Розраховані коефіцієнти варіації (C_v) живої маси овець романівської породи коливалися від найменшого 6,5 % у вівцематок до 24,5 % у молодняка у 4-місячному віці (табл. 8).

Нами обчислені абсолютні прирости маси тіла молодняка романівської породи у різні вікові періоди – таблиця 9.

Таблиця 9

Динаміка абсолютних приростів маси тіла молодняка овець романівської породи, кг

Віковий період, місяців	$M \pm m,$ $n=84$	$C_v, \%$
0-1	5,2±0,552	31,3
1-4	10,15±0,873	28,5
4-7	11,16±1,104	30,4
0-7	25,51±1,071	25,3

За усі враховані проміжки часу найбільший абсолютний приріст одержали у 4-7 місяці. Він дорівнював 11,16 кг. Абсолютний приріст живої маси від народження до 7-місячного віку складав 25,51 кг.

Коефіцієнти варіації абсолютних приростів молодняка коливалися в межах 25,5-31,3 %.

Характером росту тварин краще можна простежити за середньодобовими приростами їх живої маси. Тому нами обчисленні середньодобові прирости молодняка овець, вирощеного в умовах даного товариства (табл. 10).

Тварини даного господарства відзначалися середніми середньодобовими приростами маси тіла. Від народження до 1-місячного віку приріст складав 174,7 г.

Таблиця 10

**Динаміка середньодобових приростів маси тіла молодняка
овець романівської породи, г**

Віковий період, місяців	$M \pm m,$ $n=84$	$C_v, \%$
0-1	174,7±20,51	17,3
1-4	113,8±15,82	25,5
4-7	124,9±16,40	22,3
0-7	126,7±16,91	10,8

Після закінчення молочного періоду середньодобовий приріст знизився і дорівнював 113,8 г. Проте у наступні проміжки часу відбулося підвищення приростів маси тіла. У середньому від народження до 7-

місячного віку середньодобовий приріст молодняку овець романівської породи становив 126,7 г.

Коефіцієнти варіації середньодобових приростів молодняку овець коливалися в межах 10,8-25,5 %.

Таким чином, в умовах ТОВ «Агрокультура-Полісся» області вівці романівської породи характеризуються хорошими ознаками продуктивності.

ВИСНОВКИ

У ТОВ «Агрокультура-Поліся» застосовують пасовищно-стійлову систему утримання овець. Такі технологічні складники як, годівля та напування, утримання, відтворення, стриження овець відбувається у відповідності до зоотехнормативів та санітарно-гігієнічних парвил.

У ТОВ «Агрокультура-Поліся» термін плодоносіння знаходиться в межах біологічної норми. Вихід молодняку на 100 вівцематок складав 239,2 голів у 2019 році та 252,4 у 2020. У 2020 році кількість народжених одинаків зменшилася на 9 %, двійнят – 4 %, а трох та чотирох ягнят в окоті отримано відповідно на 9 та 2 % більше.

Жива маса баранів-плідників у даному господарстві в середньому 72,6 кг, вівцематок – 48,7 кг. При цьому тенденція така, що чим більше ягнят у приплоді, тим менша жива маса кожного з них. Молодняк романівської породи зазначеного господарства при відлученні у 100 днів мав живу масу 18,55 кг.

Абсолютний приріст живої маси молодняку овець романівської породи від народження до 7-місячного віку складав 25,51 кг, а середньодобовий приріст становив 126,7 г. Коефіцієнти варіації приростів молодняку коливалися в оптимально допустимих параметрах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Тараненко В. П., Мусієнко В. П., Тараненко В. П. Сучасний стан та формування ринку інноваційної продукції вівчарства в Україні. Вівчарство. 2007. Вип. 34. С.176–178.
2. . Flage D., Zelter K. Untersuchungen über den Esnfluss massager Inzucht// Wiss. Z. Humbol.Univ. Berlin. 1986. № 4. P. 327–334.
3. Бойко В. О. Перспективи розвитку та підвищення конкурентоспроможності галузі вівчарства на Херсонщині. Економіка АПК. 2018. № 1.С. 26–33.
4. Вівчарство: повільний рух вперед. URL : <http://agro-business.com.ua/agro/infrastruktura-rynku/item/8283-vivcharstvo-povilnyi-ruk-vpered.html> (дата звернення: 14.10.2021).
5. Основні принципи технології виробництва продукції тваринництва / Ткачук В. П., Шуляр А. Л., Шуляр А. Л., Буслик В. В., Благоднюк О. Г., Горб Д. Ю., Чирко Р. В. Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва : науково-теоретичний збірник. Житомир: Поліський національний університет, 2020. Вип. 15. С. 11–13.
6. Славкова О. П., Ковальова О. М. Перспективи розвитку вівчарства. URL : <http://global-national.in.ua/archive/19-2017/22.pdf> (дата звернення: 14.10.2021).
7. Проблеми сучасного розвитку вівчарства. URL : <https://kurkul.com/blog/135-problemi-suchasnogo-rozvitku-vivcharstva-chastina1> (дата звернення: 14.10.2021).
8. Дефіцит баранів: чому українське вівчарство нецікаве підприємцям. URL : <https://agravery.com/uk/posts/show/deficit-baraniv-comu-ukrainske-vivcarstvo-nesikave-pidpriemcam> (дата звернення: 15.10.2021).
9. Штомпель М. В., Вовченко Б. О. Технологія виробництва продукції вівчарства. Київ : Вища освіта, 2005. 344 с

10. Tomas B. Introduction to Dairy Sheep Farming – Getting Started. Proceedings of the 8 th Great Lakes Dairy Sheep Symposium. Cornell, University, Itnaca. NY. 2003. P. 2.
11. Дебров В. В. Шляхи підвищення економічної ефективності галузі вівчарства. Таврійський наук. вісн. 2012. Вип.81. С.244–248.
12. . У 2019 році виробництво баранини в Україні зросло на 3%. URL : <https://agrotimes.ua/tvarinnitstvo/u-2019-roczy-vyrobnyczstvo-baranyny-v-ukrayini-zroslo-na-3/> (дата звернення: 16.10.2021).
13. Сучасний стан вітчизняної галузі тваринництва / Ткачук В. П., Шуляр А. Л., Шуляр А. Л., Буслик В. В., Благоднюк О. Г., Горб Д. Ю., Стовбун В. С. Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва : науково-теоретичний збірник. Житомир: Поліський національний університет, 2020. Вип. 14. С. 194–196.
14. Буслик В. В. Господарсько-біологічні особливості овець. Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва : науково-теоретичний збірник. Житомир: Поліський університет, 2021. Вип. 16. С. 18–19.
15. Технологія виробництва продукції тваринництва : підруч. / Бусенко О. Т. та ін. ; за ред. О. Т. Бусенка. Київ : Агроосвіта, 2013. 492 с.
16. Романівська. URL : <https://kurkul.com/porody/545-romanivska> (дата звернення: 16.10.2021).
17. Вівці романівської породи. <http://agro-business.com.ua/agro/suchasne-tvarynnytstvo/item/8089-vivtsi-romanivskoi-porody.html>.
18. Порода овець Романовська: зовнішній вигляд, переваги і недоліки, догляд.
19. Плохинский Н. А. Руководство по биометрии для зоотехников. Москва : Колос, 1961. 256 с.
20. Меркурьева Е. К. Биометрия в селекции и генетике сельскохозяйственных животных. Москва : Колос, 1970. 423 с.

21. Розведення сільськогосподарських тварин з основами спеціальної зоотехнії / [Т. В. Засуха, М. В. Зубець, Й. З. Сірацький та ін.]; за ред. М. В. Зубця. – К.: Аграрна наука, 1999. – 512 с.
22. Сухарльов В. О. Практикум з вівчарства і технології виробництва вовни і баранини / В. О. Сухарльов, О. П. Дерев'янко. – Х.: Еспада, 2003. - 139 с.
23. Романівські вівці. Сайт «Асоціації заводчиків овець і кіз Чеської республіки (SCHOK) - <http://www.schok.cz/plemena-ovci/plemena-plodna/romanovska-ovce-r>.
24. Сухарльов В. О. Багатоплідна романівська порода - важливий фактор енергозбереження у вівчарстві / В. О. Сухарльов // Наук.-техн. бюл. – 2000. – № 77. – С. 94-96.
25. Горлова О. Д. Вітчизняні технології виробництва і переробки продукції вівчарства / О. Д. Горлова // Наук. вісн. «Асканія–Нова». – 2012. – Вип. 5. – С. 55–64.
26. Стан і перспективи розвитку: аграрний сектор економіки України / За ред. Присяжнюка М. В., Зубця М. В., Саблука П. Г., Месеся-Веселяка В., Федорова М. М. та ін. – К.: ННЦІАЕ, 2011. – С. 266-280.